

Europese jeugdwerkloosheid

INTERNATIONAAL

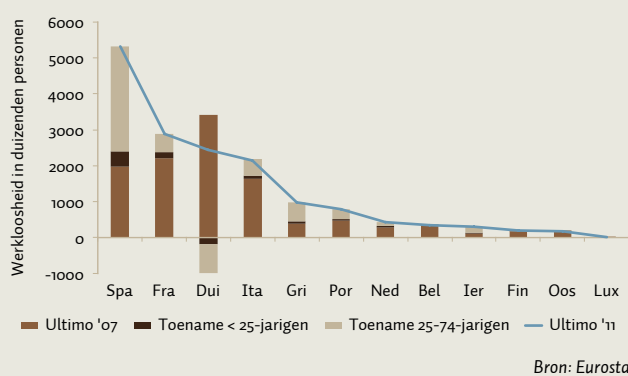
Bovenop alle economische tegenspoed kampen de Zuid-Europese landen inmiddels met torenhoge jeugdwerkloosheidpercentages. Eind 2011 lag het percentage werkzoekende 15- tot 24-jarigen in Portugal en Italië rond dertig procent. In Griekenland en Spanje kwam zelfs de vijftig procent angstvallig dichterbij. Ter vergelijking: in Nederland bedroeg de jeugdwerkloosheid op hetzelfde moment een procent of acht.

Maar de toename van de jeugdwerkloosheid moet in de context worden geplaatst van de totale werkloosheidstoename. Om de Spaanse situatie uit te lichten: tussen eind 2007 en eind 2011 kwamen er in dit land 431.000 werkloze jongeren bij. In hetzelfde tijdvak nam echter de werkloosheid onder ouderen (25-plussers) met bijna drie miljoen toe. Naar absolute omvang gerekend lijkt de jeugdwerkloosheid daarmee een minder groot sociaal probleem dan de werkloosheidspercentages doen vermoeden. En dit is in andere Europese landen niet wezenlijk anders (figuur). Daar komt nog bij dat jongeren makkelijker kunnen uitwijken als hun kansen op de arbeidsmarkt verslechteren. Zo is de informele economie in Zuid-Europa bijvoorbeeld relatief groot. Ook kunnen jongeren eenvoudiger kiezen om door te leren, waarmee ze hun toetreding tot de arbeidsmarkt tegelijkertijd uitstellen en van meer bagage voorzien. Bovendien wonen ze vaak nog bij hun ouders. Ouderen daarentegen hebben doorgaans al veel meer vaste financiële verplichtingen en verantwoordelijkheden, wat werkloosheid voor hen tot een zwaardere last zou kunnen maken.

Toch kan het Europese jeugdwerkloosheidsprobleem ook worden onderschat. Jongeren die graag op de arbeidsmarkt aan de slag zouden wil-

len gaan, maar zich ontmoedigd door de slechte perspectieven tijdelijk terugtrekken in het ouderlijk huis en collegebanken, zijn namelijk in de werkloosheidscijfers niet terug te zien. En dat zouden er nogal wat kunnen zijn. In Spanje komt bijvoorbeeld slechts tien procent van de stijging van de totale werkloosheid voor rekening van jongeren, terwijl maar liefst veertig procent van het banenverlies aan hen ten deel valt. Dit legt de pijnpunten van deze rigide arbeidsmarkt nadrukkelijk bloot, waarin jongeren ook in normale tijden al relatief moeilijk aan een baan komen, die dan ook nog meestal tijdelijk van aard is. ■ **ALLARD BRUINSHOOFD** (RABOBANK)

Werkloosheidstijging naar leeftijdsgroep

Europese fiscale maatregelen en benzineprijzen

MONETAIR

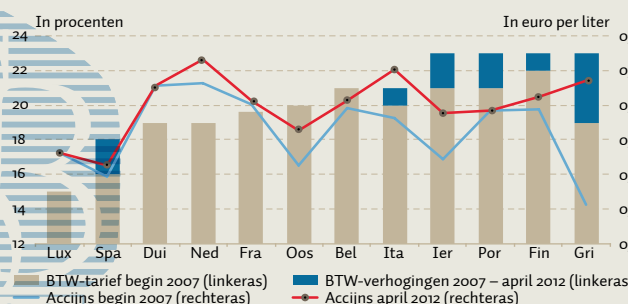
De Europese schulden crisis dwingt landen om hun overheidsfinanciën te saneren en het overheidstekort omlaag te brengen. Naast bezuinigingen wordt meestal gezocht naar vergroting van de inkomsten. Vaak worden dan heffingen zoals accijnzen of de btw-tarieven verhoogd. Het effect van deze twee inkomstenverhogers op de benzineprijzen zien we terug bij die landen die nu in de begrotingsproblemen zijn (figuur). Een bijzonder aspect van de berekening van de btw op benzine is dat deze wordt gerekend over de productprijs verhoogd met de winstmarge van de pomphouder inclusief accijnzen. Dit is feitelijk een belasting over belasting.

Nog niet zo lang geleden was de benzineprijs per liter in Nederland de hoogste van alle eurolanden. De laagste benzineprijs kon men tegenkomen in Griekenland of Luxemburg. Op dit moment, april 2012, hebben Griekenland en Italië zich met de prijs voor een liter ongelode benzine naast Nederland geschaard. Sinds begin 2007 hebben deze twee landen zowel de accijnzen als het btw-tarief flink verhoogd. In Griekenland is de benzineaccijnzen verdubbeld vergeleken met begin 2007 en is nu bijna twee maal zo hoog als het minimumbedrag van 36 eurocent per liter dat door de Europese Commissie is vastgesteld. In Nederland is de accijnzen met 73 eurocent per liter de hoogste van het eurogebied.

Ook andere eurolanden hebben dit soort fiscale maatregelen genomen. Ierland en Portugal, die al relatief hoge btw-tarieven kenden, trokken deze verder op. Opvallend is Spanje, waar de genomen maatregelen tot nu toe verhoudingsgewijs zeer gematigd zijn en de fiscale component van de benzineprijs tot de laagste van alle eurolanden behoort. In Span-

je gaat van de prijs van elke liter benzine op dit moment circa 46 procent naar de overheid. In Griekenland en Nederland is dat ongeveer 56 procent. Dit afdrachtpercentage aan de overheid wordt overigens sterk bepaald door de productprijs. De accijnzen is immers een vast bedrag. Als de productprijs daalt, zal het afdrachtpercentage stijgen. De inkomsten van de overheid stijgen daardoor niet. De voorgenomen btw-verhoging in Nederland van 19 naar 21 procent brengt ons land op hetzelfde btw-niveau als België en Italië. Bij een ongewijzigde accijnzen en productprijs zal het afdrachtpercentage daardoor slechts marginaal veranderen tot circa 57 procent. ■ **MARTIN ADMIRAAL** (DNB)

Btw-tarief en accijnzen op loodvrije benzine

Kwalificatievereisten stijgen niet overal

Over het algemeen wordt ervan uitgegaan dat werkgevers steeds hogere kwalificatievereisten stellen binnen de beroepen en functies in hun bedrijven en instellingen. Dit kan worden afgelezen uit de snelheid waarmee vereiste vaardigheden toenemen ofwel de upgradingsnelheid, die wordt gemeten als de procentuele verandering van de vraag naar hooggeschoolden in vergelijking met die van laaggeschoolden. De tabel geeft weer hoe de snelheid waarmee vereiste vaardigheden toenemen in de Nederlandse sectoren zich verhoudt tot dezelfde elf sectoren in elf andere landen. Er is een aparte productiefunctie geschat voor elke sector en elk land op basis van de prijzen en de volumes van twee soorten kapitaal (IT en niet-IT) en drie soorten arbeid (lager-, middelbaar- en hogeropgeleiden).

Zoals verwacht is de relatieve vraag naar hooggeschoolden toegenomen in de meeste sectoren en landen. De Verenigde Staten heeft de meeste sectoren waar het tegenovergestelde het geval is. De tabel laat zien dat de upgradingsnelheid in de industrie tamelijk homogeen is in de verschillende landen en ligt tussen de 0,01 procent in Italië en 0,66 procent in België. Dat betekent dat de vraag naar hooggeschoolden in vergelijking met die naar laaggeschoolden toeneemt met 0,66 procent per jaar in België, terwijl de relatieve vraag vrijwel constant blijft in Italië. Daarentegen varieert de upgradingsnelheid in de handel van -1,41 procent in Australië tot 1,43 procent in België. In vergelijking tot andere landen vertoont Nederland een vrij lage upgradingsnelheid in landbouw, delfstoffen, energie, horeca en banken. Verschillen tussen de landen voor eenzelfde industrie zouden kunnen worden verklaard doordat verschillende jaargangen van produc-

tietechnieken worden gebruikt in verschillende landen. Ook kunnen bedrijven en instellingen in elk land geconfronteerd worden met verschillende wettelijke beperkingen op sectoraal niveau, waardoor de technologisch vernieuwende bedrijven in dezelfde sectoren van verschillende landen investeren in andere technologieën. Hierbij kan gedacht worden aan de regelgeving in telecommunicatie, stamceltherapie en genetische manipulatie van gewassen. ■ **FRANK CÖRVERS, ARNAUD DUPUY EN JAN SAUERMANN** (ROA)

Verandering in vraag naar hooggeschoolden ten opzichte van laaggeschoolden, 1970–2005

Sectoren	Landen							
	Ned	Aus	Bel	Fra	Ita	VK	VS	Gemiddeld ¹
Landbouw	0,27*	1,21*	0,67*	–	1,16*	0,67*	-0,05	0,70
Delfstoffen	0,04	0,30*	,37*	0,20*	0,03	0,16	0,10*	0,34
Industrie	0,55*	0,41*	,66*	0,36*	0,01	0,50*	0,37*	0,40
Energie	0,06*	0,28*	1,12*	0,15*	-0,03*	0,07*	0,13*	0,20
Bouw	0,42*	-0,10	0,11	0,56*	0,24*	0,48*	-0,15	0,35
Handel	0,68*	-1,41*	1,43*	1,11*	0,05*	-0,01	-0,34*	0,32
Horeca	0,28*	-0,72*	1,51*	0,89*	-0,03	0,13	-0,10	0,67
Transport	0,28*	0,53*	0,70*	0,45*	0,00	0,76*	-0,41*	0,35
Banken	0,05	0,21	0,81*	0,76*	-0,25*	-0,07	-0,27*	0,24
Zakelijk	0,63*	0,13	0,41	-0,14	0,39	-0,31*	-0,46*	0,27
Maatschappelijk	0,60*	0,19	1,13*	0,85*	0,50*	0,53*	-0,16	0,51
Gemiddeld	0,35	0,09	0,81	0,52	0,19	0,27	-0,12	0,39

¹ Gemiddelde voor de zes genoemde landen, plus Oostenrijk, Denemarken, Spanje, Finland en Japan.
* Significant op vijfprocentniveau

Bron: EU-KLEMS

Het verdwijnen van de kinderdeuk

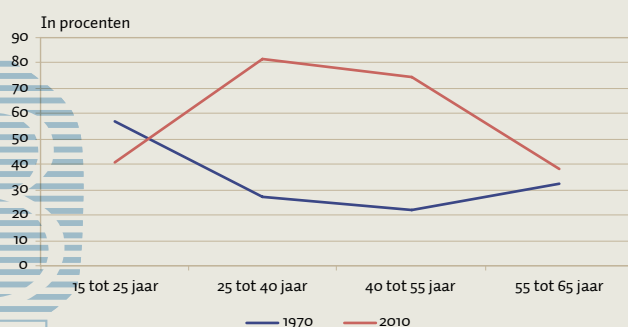
In 1970 nam een op de drie Nederlandse vrouwen deel op de arbeidsmarkt. Veertig jaar later was dat bijna twee op drie. De arbeidsparticipatie steeg van 35 toen naar 64 procent nu. In absolute aantallen is de stijging nog indrukwekkender. In 1970 waren er 1,4 miljoen vrouwen op de arbeidsmarkt en in 2010 zijn dat er 3,5 miljoen. Daarmee ligt de arbeidsdeelname van Nederlandse vrouwen ver boven het gemiddelde van de EU27 en boven die in de Verenigde Staten. Binnen de EU scoren alleen Deense vrouwen hoger. Kanttekening is wel dat driekwart van de Nederlandse vrouwen deeltijd werkt.

In de afgelopen veertig jaar is er iets fundamenteels veranderd in het arbeidsmarktgedrag van vrouwen. In de figuur worden de participatiepercentages naar leeftijd voor vrouwen voor 1970 en 2010 vergeleken. De participatie in 2010 is hoger voor alle leeftijdsgroepen dan in 1970. Uitzondering vormen de jongste vrouwen van 15 tot 25 jaar, die nu vaker onderwijs genieten en minder op de arbeidsmarkt zitten dan vroeger.

Opvallender is echter het verschil in de vorm van de beide leeftijdscurven. In de curve van 1970 is duidelijk het effect van kinderen op het arbeidsgedrag van vrouwen te zien. De participatie is het hoogst voor de jongste leeftijdsgroep en lager voor de twee volgende groepen. De leeftijdsgroep 25–40 jaar verliet toen de arbeidsmarkt bij de komst van kinderen en de leeftijdsgroep 40–55 bleef weg om voor ze te zorgen. Als de kinderen oud genoeg zijn, komen een aantal vrouwen terug naar de arbeidsmarkt en stijgt de participatie voor de groep boven de 55. In de arbeidseconomie werd deze omgekeerde U-vorm soms oneerbiedig aangeduid als de 'kinderdeuk'.

In de curve van 2010 is die kinderdeuk verdwenen. Jonge vrouwen gaan na het verlaten van de school massaal participeren. Voor vrouwen 25 tot 40 jaar piekt het participatiepercentage op 80 procent. De grootste verandering van de afgelopen decennia is dat vrouwen op de arbeidsmarkt blijven, ook na de komst van kinderen. Op latere leeftijd zakt het participatiepercentage, maar dat doet het bij mannen ook. ■ **JULES THEEUWES** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Bruto-arbeidsparticipatie van Nederlandse vrouwen in 1970 en 2010

Bron: CBS Historische arbeidsmarktgegevens

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.